

DOI 10.31392/ONP-npu-1.2021.03
UDC 378.67.015.31:0828

DEVELOPMENT OF THE CREATIVE POTENTIAL OF THE FUTURE EDUCATOR IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

Tatiana Kozak

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of Pedagogy and
Psychology of Preschool Education,
National Pedagogical
Dragomanov University,
Pyrohova str., 9, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-6896-1866>
e-mail: t.v.kozak@npu.edu.ua*

Abstract. *The article examines the features of the essence of the creative personality of the future educator, which is one of the tasks of the educational process of higher educational pedagogical university, and identifies the importance and ways of developing the creative personality of the future educator at the stage of modern society. higher educational pedagogical university.*

A thorough analysis of these definitions is carried out and on this basis the definition of the creative potential of future educators is formulated. The creative potential of the personality of future educators is considered as an internal source of activity, the ability to self-development in terms of creative activity in the process of professional activity. It is determined that the formation of creative potential of future educators of preschool education institutions takes place in the process of mastering the methods of professional activity and mechanisms of mastering it for its successful implementation.

The purpose of our study is to highlight some aspects of the problem of forming a creative personality of the future educator in the educational process of higher education. To solve the problems in the study used a set of mostly theoretical methods (analysis, synthesis, generalization, systematization, comparison) to obtain information and empirical information about the formation of the creative personality of the future educator in the educational process of higher education.

The structure of promoting the development of the creative personality of the future educator, based on the organization of the educational process of higher education, is analyzed.

Attention is paid to the continuous pedagogical motivated influence of the practice-oriented aspect of the educational process on the mobilization of creative resources of the student as a subject of educational and professional activity.

Key words: *creativity, pedagogical creativity, future educator, personality, creative activity.*

DOI 10.31392/ONP-npu-1.2021.03
УДК 378.67.015.31:0828

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ В НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Козак Т. В.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і психології
дошкільної освіти,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-6896-1866>
e-mail: t.v.kozak@npu.edu.ua

Анотація. У статті досліджуються особливості сутності творчої особистості майбутнього вихователя, що є одним із завдань навчально-виховного процесу вищого навчального педагогічного університету, а також визначено значення та шляхи розвитку творчої особистості майбутнього вихователя на етапі сучасного розвитку суспільства, що є важливим чинником у навчально-виховному процесі вищого навчального педагогічного університету.

Проведено ґрунтовний аналіз зазначених дефініцій і на цій основі сформульовано визначення творчого потенціалу майбутніх вихователів. Творчий потенціал особистості майбутніх вихователів розглядається як внутрішнє джерело активності, здатність до саморозвитку в умовах творчої діяльності у процесі професійної діяльності. Визначено, що формування творчого потенціалу майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти відбувається у процесі оволодіння способами професійної діяльності та механізмами опанування нею задля успішного її виконання.

Мета нашого дослідження полягає у висвітленні деяких аспектів проблеми формування творчої особистості майбутнього вихователя в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу. Для розв'язання завдань у дослідженні використано комплекс переважно теоретичних методів (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, порівняння) отримання інформації та емпіричних відомостей проблеми формування творчої особистості майбутнього вихователя в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу.

Аналізується структура сприяння розвитку творчої особистості майбутнього вихователя, що базується в організації навчально-виховного процесу вищого навчального закладу.

Звертається увага на цілісний педагогічний вмотивований вплив практико-орієнтовного аспекту навчально-виховного процесу щодо мобілізації творчих ресурсів студента як суб'єкта навчально-професійної діяльності.

Ключові слова: творчість, педагогічна творчість, майбутній вихователь, особистість, творча діяльність.

Вступ та сучасний стан проблеми дослідження. Державна політика в галузі освіти визначається Законом України «Про освіту», Національною доктриною та Державною національною програмою «Освіта. Україна XXI століття». Процес демократизації суспільства передбачає створення сприятливих умов для утвердження атмосфери творчості, багатогранного розвитку особистості, професійного розвитку.

У зв'язку з чим підготовка педагогічних кадрів у наш час має забезпечувати оптимальні передумови для самореалізації особистості, розвитку всіх її потенціальних можливостей, здатності до творчості, спрямованості приймати нестандартні та оперативні рішення. Відтак спостерігається зростання інтересу до творчої особистості майбутнього вихователя.

Проблема становлення творчої особистості майбутнього вихователя досліджується педагогами, психологами, філософами, вітчизняними та зарубіжними вченими, як: А. Маслоу, А. Капською, А. Лук, Я. Пономарьов, А. Матюшкін, Г. Щукіною, Н. Кічук, Д. Богоявленською, П. Енгельмейер та ін. Проте на сьогодні мало висвітлені аспекти розвитку творчої особистості майбутнього вихователя в навчально-виховному процесі, а також важливість педагогічної творчості.

Мета і завдання дослідження. Висвітлити деякі аспекти проблеми формування творчої особистості майбутнього вихователя в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу. Теоретично обґрунтувати та довести необхідність формування творчої особистості майбутнього вихователя. Окреслити шляхи мобілізації його ресурсів як суб'єкта творчої професійної діяльності.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань у дослідженні використано комплекс переважно теоретичних методів (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, порівняння) отримання інформації та емпіричних відомостей проблеми формування творчої особистості майбутнього вихователя в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток творчої особистості майбутнього вихователя є надзвичайно актуальною проблемою сьогодення, оскільки від цього значною мірою залежить і розвиток творчої особистості вихованців – дітей дошкільного віку. Відповідно метою професійної підготовки майбутніх вихователів у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу є озброєння педагогічними знаннями та практичними вміннями, що необхідні для забезпечення високого рівня професійної діяльності, впливають на підвищення педагогічної майстерності та формування значущих професійно-педагогічних якостей, однією з яких є творчий потенціал.

Як зазначалось, науковці здебільшого обопільної думки щодо одного розуміння з проявів явища «творчості» (а воно розглядається і як «активність», і як «процес», і як «вид діяльності», і як «форма»), творчої особистості (П. Гуревич, О. Карлов, Н. Кічук, В. Молоко, В. Рибалка та ін.). Наприклад, осмислюючи науковий статус понять «творчість і вчинок», В. Романець стверджує, що особистість, як творець, «ніколи не може вичерпати себе у процесі творення, а процес творення ніколи не завершує себе у тому чи іншому продукті, хоч би яким досконалим він не поставав» [6, с. 12].

Творчість є родовою властивістю людини й людства в цілому, однак у різні історичні епохи вони реалізуються по-різному. Суспільство створює певні об'єктивні умови для творчих проявів особистості, яка є тією структурною одиницею

суспільства, що здатна до творчого перетворення світу. Саме на особистісному рівні формуються та реалізуються дійсні людські можливості, з яких у кінцевому підсумку складаються можливості суспільства [5, с. 167].

Платон, наприклад, відносив до творчості все, що створене людиною: «...Усе, що викликає перехід з небуття у буття-творчість...» [4, с. 135]. Такий підхід до творчості був характерний і для античної педагогіки в її кращих зразках. Якщо в античній філософії й педагогіці творчість розуміється як відкриття нового, а новизна присутня в усьому, створеному людиною, то «новизна» в інтерпретації І. Канта є чимось рідкісним і вражаючим у таємниці. «Новизна стає тут джерелом і засобом пошвавлення уваги. Творчість усе більше суб'єктивується і з універсальної перетворюється у часткову здібність людини» [2].

Поняття «творчість» широко використовується в повсякденному житті та науковій літературі. Проте є труднощі щодо його значення. До основних понять «творчості» належать такі: Творчість – це діяльність людини, в якій вона створює нові об'єкти та якості, схеми поведінки й спілкування, нові образи та знання; Творчість є вищою формою активності та самодіяльності людини; Творчість – це суто людська діяльність; це не лише створення суспільно значущого продукту, творчістю можна назвати всі ті «відкриття», які людина робить особисто для себе; творчими є майже всі психічні процеси, за винятком, може, автоматизованих дій; Творчість – це потреба в самоактуалізації, повній і вільній реалізації своїх здібностей і життєвих можливостей [1, с. 3].

На думку С. Рубінштейна, творчість – діяльність людини, що створює нові матеріальні та духовні цінності, які, у свою чергу, мають суспільну значимість [7, с. 45]. В. Сухомлинський, надаючи величезного значення творчості в педагогічній праці, порівнює її з «живою водою», яка дає свіжі сили та допомагає долати труднощі [9, с. 403], та вважає, що творчість починається там, де інтелектуальні й естетичні багатства, напрацьовані раніше, стають засобом пізнання, опанування, перетворення світу, людська особистість ніби зливається зі своїм духовним надбанням [9, с. 405].

Аналізуючи наведені визначення, можна дійти до висновку, що творчість – це людська діяльність, у процесі якої особистість, задовольняючи потреби в реалізації своїх здібностей, створює нові знання, об'єкти, схеми поведінки, робить власні «відкриття». Творчість – діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей.

Формування творчого потенціалу майбутніх вихователів у процесі оволодіння способами професійної діяльності та механізмами опанування нею задля успішного її виконання, адже ця діяльність, як справедливо зауважує Т. Лісовська, – це особливий вид професійної діяльності, зміст якої передбачає необхідність мати глибокі педагогічні знання, хороші організаторські здібності, володіти вміннями творчо здійснювати виховний процес з урахуванням психології дитячого колективу, соціальних, сімейних умов, в яких зростає і виховується підростаюче покоління [3, с. 103].

Ґрунтовні дослідження цілісної підготовки майбутнього вихователя до педагогічної творчості здійснено С. Сисоевою. Дослідниця вважає, що педагогічна творчість займає особливе місце серед різних видів творчості, оскільки саме вона визначає вектори динамічного розвитку всіх творчих процесів людства. Носієм педагогічної творчості є вчитель, який стоїть біля витоків розвитку особистості кожної людини [8, с. 11].

Враховуючи зазначене вище, можемо стверджувати, що головним завданням професійної підготовки майбутніх вихователів є формування студентів як суб'єктів професійної діяльності, носіїв готовності виконувати діяльність, відповідати за її результат, здійснення та розвиток, тобто бути її творцем. Вважаємо, що вирішення цього завдання можливе за умови оновлення змісту підготовки з педагогічних дисциплін з опорою на сучасні теоретико-методологічні концепції розвитку творчої особистості шляхом ознайомлення студентів із творчими освітніми технологіями, педагогічними інноваціями тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, творча особистість майбутнього вихователя, підготовка його до педагогічної творчості – це проблема, вирішення якої ще триває. Творчий педагог необхідний сучасній школі, адже відомо, що лише у майбутнього творчого педагога можуть бути творчі вихованці.

Щоб виховати справжню творчу особистість, розвинути потенційні творчі можливості дитини, учителю необхідно оволодіти методами й засобами, які розвивають креативні риси особистості. Для реалізації такої мети педагог і сам повинен уміти творити, адже творчість розвивається через творчі здібності, тому що це необхідна умова становлення майбутнього педагога, його самопізнання, розвитку.

Отже, якщо творчій особистості вчителя, розвитку його творчих здібностей приділяється належна увага в навчальному закладі, створюються відповідні умови для саморозвитку в творчому плані, для вияву своїх творчих здібностей, підтримуються творчі спроби вчителя, то такий підхід відкриває можливість перед вчителем проявити себе повною мірою як творчій особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Біла І. М. До вершин педагогічної майстерності. *Дошкільне виховання*, 2010. № 10. С. 3-5.
2. Кант І. Сочинення : в 6 т. Москва : Издательство Мысль, 1964. Т. 3. 799 с.
3. Лісовська Т. Проблема професійної підготовки майбутніх фахівців з дошкільної освіти у вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія : Педагогічні науки, 2016. № 2. С. 101-108.
4. Платон. Сочинення : в 3 т. Москва : Издательство Мысль, 1970. Т. 2. 609 с.
5. Психологія і педагогіка життєтворчості : навчально-методичний посібник / Ред. рада : В. Даній, Г. М. Несен, Л. В. Сохань, І. Т. Єрмаков. 1996. 792 с.
6. Романець В. А. Психологія творчості : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2004. 288 с.
7. Рубінштейн С. Л. Вибрані філософсько-психологічні праці. Київ : Освіта, 1997. 127 с.
8. Сисоева С. О. Основи педагогічної творчості [підручник]. Київ : Міленіум, 2006. 344 с.
9. Сухомлинський В.О. Вибрані твори : в 5 т. Київ : Рад. Школа, 1976. 637 с.

REFERENCES:

1. Bila I. M. (2010). Do vershyn pedahohichnoi maisternosti [To the top of pedagogical skills]. *Doshkiljne vykhovannja*, 10, 3-5 [in Ukrainian].

2. Kant, I. (1964). Sochineniya : v 6 t. [Essays in 6 vols.]. T. 3. Moskva : Izdatelstvo Myisl, 799 [in Russian].
3. Lisovska, T. (2016). Problema profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z doshkilnoi osvity u vyshchikh navchalnykh zakladakh [The problem of professional training of future specialists in preschool education in higher education]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Seriya : Pedagogichni nauky*, 2., 101-108 [in Ukrainian].
4. Platon (1970). Sochyneniya : v 3 t. [Essays in 3 volumes]. T. 2. Moskva : Izdatelstvo Myisl, 609 [in Russian].
5. Psykholohiia i pedahohika zhyttietvorchosti : navchalno-metodychnyi posibnyk (1996). [Psychology and pedagogy of life : training manual] (Red. rada : Danii, V., Nesen, H., Sokhan, L., Yermakov I.). Kyiv, 792 [in Ukrainian].
6. Romanets, V. A. (2004). Psykholohiia tvorchosti [Psychology of creativity]. Kyiv : Lybid, 288 [in Ukrainian].
7. Rubinstein, S. L. (1997). Vybrani filosofsko-psykholohichni pratsi [Selected philosophical and psychological works]. Kyiv : Osvita, 127 [in Ukrainian].
8. Sysoeva, S. O. (2006). Osnovy pedahohichnoi tvorchosti : pidruchnyk [Fundamentals of pedagogical creativity : textbook]. Kyiv : Milenium, 344 [in Ukrainian].
9. Sukhomlinsky, V. O. (1976). Vybrani tvory : v 5 t. [Selected works in 5 volumes]. Kyiv : Rad. Shkola, 637 [in Ukrainian].